

שיעורי
הרב שמעון
שטיינר שליט"א

תיקון המדות דווקא מתוך הגישה הנכונה

יום שלישי פרשת שלח (בהעלותך בחו"ל) י"ז סיון תשפ"ז

אמונה ובטחון

— שיעור שלישי —

הגמר הוא דבר אלוהי

התחלנו לבאר בשבוע הקודם, כי בענייני בין אדם לחברו זקוק האדם לסייעתא דשמיא מרובה, כדי שיצליח לנהוג בהם מתוך ביטחון כראוי. הרי בכל ענין רוחני, ההצלחה האמיתית אינה אלא כאשר האדם עושה את מעשיו כיהודי מתוך אמונה ובטחון, דהיינו שיועד שעליו לעשות את חלק ההשתדלות - ההתחלה, ויחד עם זאת יודע שאת ה'גמר' אין בידו להביא, אלא הקב"ה הוא המשלימו.

ועוד זאת הוא יודע, שה'גמר' הוא עיקרו של דבר, והוא עניין רוחני-אלוהי שצריך להגיע אל האדם. זהו היסוד הגדול. אדם יכול לשבת וללמוד בספר, ואף להבין את הכתוב בו, אך ה'גמר' הוא שאש התורה תיכנס בנפשו ויתקשר על ידה אל הקב"ה. וכן הוא בעניין התפילה, האדם יכול לכון, ולהבין פירוש המילות, להגיע בזמן ולעשות את כל ההכנות הנצרכות, אך הרגשת הרוממות והדביקות שצריכה לבוא עם התפילה, היא גמרה של ההשתדלות שהאדם עושה, ועליה עליו לבטוח שתינתן לו מאת ה'.

כך הוא גם בענייני בין אדם לחברו. על האדם להתבונן ולהבין עד כמה עמוקה ורחבה סוגיית תיקון המדות, ועליו לעשות את ההתחלה. כפי שנתבאר בשיעור הקודם, שההתחלה היא ללמוד להבין את הזולת, וללמוד מן הטעויות וכיוצא בזה. דברים יסודיים שהאדם צריך לעשות, אך לאחר שעושה האדם את חלקו, עליו לדעת כי שלמות התיקון בפועל - תלויה בסייעתא דשמיא, ועל כן עליו לבטוח בה' שיזכה להשלמת הדבר כראוי.

בטחון של חכמת חיים

לפני מספר שנים דיברנו באחד משיעורי הבטחון, על כך שיש בני אדם שמשתמשים עם הבטחון כעצה של חכמת

חיים לחיים שלווים. כלומה, האדם אומר לעצמו: יש להישאר ברוגע, בעזרת ה' יהיה טוב, אין צורך בלחץ מיותר, ויש לקבל את המצב כפי שהוא.

אלא שבמקום שגישה זו תבוא מתוך קרבת אלוהים, היא נובעת מתוך חשבון קר שהמלחמה לא תועיל, ומגיע למסקנה שכך יהיו לו חיים רגועים. כל עיקר חשבוננו הוא כיצד לעבור את העולם הזה במנוחה ושלווה. באותם שיעורים נתבאר ההבדל בין מי שמשתמש בגישה זו רק מתוך שיקול של נוחות גרידא, לבין מי שבטוח בה' מחמת מצות הבטחון, וכל דיבורי החיזוק שלו נובעים ממקור פנימי של אמונה ודבקות, בין מי שמכוון לכך כדי לשפר איכות חייו בעולם הזה, לבין מי שעושה זאת כדי להתקרב אל ה' ולהגיע אל התכלית האמיתית.

כאשר עוסקים בענייני בין אדם לחברו, אפשר להרחיב במיוחד בנקודה זו: ישנן שתי גישות שבהן יכול האדם לנקוט כשהוא רוצה להצליח בבין אדם לחברו - להיות אדם נעים ונוח לבריות, בעל מדות, ושיהיה שם שמם מתאהב על ידו באמת.

האדם מטיב עם זולתו, מאיר לו פנים, סובל את הזולת, ועושה עוד רשימה ארוכה של דברים נפלאים. אך יתכן שכל אלו אינם נובעים ממקום פנימי נכון. וצריך לעמוד על ההבחנה שבין שתי הגישות, כי אדם יכול להיות חיים מעוותים, ואף על פי כן לעסוק בהרבה מעשים נאים ונפלאים. אלא שכל זה כאשר שורש מעשיו והסיבה למה שהוא עושה אינם כראוי.

חבל על כך מאוד, כי הוא העביר את חייו בעשיית כל-כך הרבה דברים טובים, אך לא הגיע באמצעותם אל התכלית

הראויה. חבל! הלא העולם הזה אינו אלא פרוזדור להגיע אל הטרקלין; תאר לך שהאדם עמל בפרוזדור, אך אינו נכנס לטרקלין עצמו.

הרצון להסתדר בחיים

הבה נראה את החילוקים בין שתי הגישות, עניין הכלול במה שמבקש רבינו המחבר להשריש בקרבנו, כי **דברים רוחניים נחשבים כהצלחה רק כאשר האדם ניגש אליהם בגישה הנכונה, מתוך אמונה ובטחון. אולם אם ניגש אליהם בגישה שאינה נכונה, אינם נחשבים כלל להצלחה.**

בענייני בין אדם לחבירו, צריך לדעת שיש שתי סיבות עיקריות שבגינן מבקש האדם לעבוד על מדותיו. סיבה אחת היא **הרצון להסתדר בחיים**. האדם מבין כי אם לא יהיו מדותיו מתוקנות, יהיו חייו מלאי סבל ומריבות; הוא יסתכסך עם סביבתו, שכן לא יוכל לוותר, לא יוכל לתת מתנות, ולא יוכל להתאפק, ונמצא שהוא נשחק ומתמודד תדיר עם קשיים.

מתוך כך בא אדם ומבקש לתקן את מדותיו. אולי הוא אינו אומר זאת בפירוש, אך זהו הצורך שדוחף אותו - **הרצון לחיות חיים מסודרים ורגועים**. כך, למשל, בענייני שלום בית. את דרך המלחמה הוא כבר ניסה ולא עלתה בידו. עכשיו הוא מבקש לדאוג שהרכבת תמשיך לנוע. זוהי גישה אחת.

יש מקום להבין גישה זו, **שכן עצם הרצון לחיות חיים מסודרים ולהימנע ממחלוקות** איננו רצון פסול, אלא **טבעי וישר**. אדם עובר בדרכו ופוגש אחד שמנסה לעכב בעדו, והוא אומר לעצמו: איני יודע מה הביאו לכך; אין הבדל בעדי איך משכנעים אותו לזוז. תן לי להמשיך הלאה בדרכי. הוא רוצה חיוך? הוא רוצה שוחד? לא משנה לי, העיקר שאמצא את עצמי ממשיך בדרכי.

כך כל אחד מאתנו, **אם אינו מתבונן, המערכת הפנימית שלו פועלת מתוך מטרה אחת בלבד** - כיצד **להסתדר**? לעיתים יחשוב כי אף בדרכים שאינן ישרות יוכל להגיע לכך - אשקו, ארמה. אסתדר על-ידי תחבולות עקומות. אך לעיתים אפילו ללא כל זאת, הוא פשוט מחפש לסלק את הבעיות, כדי שיוכל להמשיך במסלול חייו ללא הפרעה.

מתוך רצון לעשות מקום לשכינה

אולם הסיבה השניה לעסוק בתיקון המדות, שונה לחלוטין, והיא **כדי שהשכינה תוכל לשרות עליו**. האדם יודע כי אם מדותיו אינן מתוקנות, השכינה לא תוכל לשרות עליו, ואם אין השכינה שורה עליו, הרי שתפילתו ותורתו ותכלית עבודתו תהיינה חסרות ופגומות, ולא יגיע אל תכליתו הראויה. כי לא יקיים את הציווי של 'והלכת בדרכיו' (כי תבוא כח, ט), 'אחרי ה' אלוהיכם תלכו' (ראה י, ה), **ולא יגיעו אל הזיכרון והעדיניות הנצרכים ללב היהודי כדי שיוכל לקבל את התורה כראוי**.

ממילא מבין האדם כי הוא נולד עם מדות שאינן מתוקנות, ועליו לזכך. ואף האנשים הסובבים אותו אינם נתפסים בעיניו

כמפריעים, אלא **כשלוחי ההשגחה המסייעים לו בעבודתו, ומזכירים לו את מצבו האמיתי**. בלעדיהם היה מחשיב את עצמו כאילו כבר הגיע לשלמות, ואילו הם, **במעשיהם ובתגובותיהם, מעמידים אותו על מקומו ומאירים בפניו את המקומות הטעונים תיקון**. כך הוא מבין שהעיקר הוא שהוא **בעצמו יזדכך**.

זהו ההבדל הגדול בין שתי הגישות, וכעת נעבור אל השלב הבא.

לפעמים נדמה כי הדרך הראשונה קלה יותר - הרצון 'להסתדר בחיים' ולהימנע מקשיים. לעומתה הדרך השניה נראית קשה יותר, הדרך על פי עבודה, בה אומר האדם: אתה יודע לשם מה אני משתדל לתקן את מדותי? לשם מה אני עמל על עצמי, מתאמץ בעמל וביגיעה? לא מפני רצון להסתדר בחיים, אלא כדי לזכות להשראת השכינה. אפשר להשתמש עם דברי מוסר בסגנונו של רבי ישראל סאלאנטער, וגם מספרי החסידות. אין הבדל לעניין זה, אם מה שאתה אומר הוא: באתי לקרוע את עצמי, הרושם הנוצר הוא שזו דרך קשה יותר.

אולם **אין זו האמת, אלא עצת היצר יש כאן**. הדרך השניה אמנם **אמיתית יותר, אך היא איננה קשה יותר כלל**. חשוב להעמיד יסוד זה: **הדרך הנכונה איננה קשה יותר, אלא פשוט נכונה יותר**.

שהרי אם ממילא האדם נדרש לעבוד על תיקון המדות ולהתלמד בהנהגה נכונה, מדוע יחשוב שהדבר נעשה קשה יותר כאשר הוא מבין שזה עצמו הוא התכלית? **אין כאן הוספת קושי, אלא יישור המבט**.

עבדו את ה' בשמחה

יתר על כן, יש כלל גדול בעניין זה: כל פעם שהאדם עושה פעולה, לא מתוך רצון, אלא מפני רצונו למנוע צער חיצוני או להרחיק ממנו דבר המטרידו. היא 'מלאכה שאינה צריכה לגופה'. הוא מוציא את המת מן הבית, לא מפני שהוא צריך אותו בחוץ, אלא מפני שהוא מפריע כאן. רוצה היה שלא יהיה כאן, אך מה יעשה שהוא נמצא כאן ועליו לסלקו.

במצב כזה, **אין האדם יכול להתמלא שמחה פנימית מעצם העשייה**, שכן **עיקר כוונתו היא להימלט מן המצב הקיים**, והוא עסוק בעיקר בסילוק הדבר המטרידו ובהסרת ההפרעה.

לעומת זאת, כאשר האדם עושה כל פעולה שהיא **מתוך הכרה כי זהו רצונו יתברך וכי לכך נברא, הרי הוא מתמלא שמחת חיים עמוקה**, שאינה רק סיפוק חיצוני של הצלחה, אלא **הרגשת ערך פנימי ואושר רוחני נעלה**.

כלל זה הוא נכון בכל תחומי עבודת האדם. כך **בלימוד התורה**, וכך **בגמילות חסדים**. אם **כוונתו של האדם להטיב**

לזולתו כדי לקבל תמורה או הכרה מאחרים - לא תהיה לו שמחה אמיתית. היצר הרע גוזל ממנו את השמחה!

אילו היה האדם לומד קודם לכן מאמר חז"ל, אם היה מחונן במקום שבו היו אומרים תמיד: אין דבר יותר גדול מעשיית טוב לזולת. אם עזרת ליהודי אחר, **הצלחת לנצל את כוחותיך לדבר החשוב ביותר**, אשריך! הזמן שיש לך הוא חיים, הכשרון שיש לך הוא חיים, השתמשת בהם להעלות חיוך על פניו של יהודי. **אימצת את כל מוחך במחשבה כיצד לעזור ליהודי, ולאחר מכן בהרגשת בלב וכלי המעשה גמרו.**

במבט זה, כל מעשה של הטבה לזולת היה נעשה מתוך התעלות ושמחה פנימית עמוקה, עד שהיה ראוי לאדם לחוש רוממות ולב שמח בכל פעם שזכה להועיל ליהודי אחר.

ראוי להתרגל להכרה זו, כי זו תכלית האדם בעולמו. בבוקר יאמר האדם בלבו: ברוך ה', שניתנו לי כוחות רעננים לעבוד בהם את עבודת ה'. ובערב כאשר ירגיש תשוש ועייף יתבונן ויאמר: להיכן הלכו כל כוחותי? כשקמתי בבוקר, הייתי מלא כוחות ועכשיו אני כל-כך עייף. אבל ברוך ה' שהכוחות נוצלו לעשיית הטוב ולעזור לזולת, אף אם הלה לא נושע עד הסוף, עצם העיסוק במעשה הנכון הוא זכות גדולה.

מתוך הכרה זו שואב האדם חיזוק ושמחה, מעצם הידיעה כי עסק בדברים נצחיים, בדברים שלמענם בא לעולם.

בין עובד ה' ללא עבדו

זהו כלל ברזל. וכאשר אנו עוסקים בענין תיקון המדות - להיות בסבלנות, לוותה, לא להשיב בחרפה, לרחם על הזולת, וכאשר מאשימים אותו שלא למהר ולהצטדק ולהפוך את האשמה בחזקה, אלא להתגבר, ולהרגיש בצערו של חברו, וכיוצא בזה - יש לעמוד על נקודה יסודית זו.

אם האדם עוסק בתיקון מדותיו כדי 'להסתדר בחיים', הרי הוא ניגש לכך מתוך גישה של הכרח בלבד. בלבו הוא אומר: אתה יכול לעזוב אותי? יש לי עכשיו משהו יותר חשוב לעשות. תתנתק ממני! אבל הוא מחליט לא לומר את זה, אלא להיות אדם נחמד, וכך הוא מראה פנים שוחקות, אך בפנים הוא בוער כאש. וגם אם אינו בוער בתוכו, כי הוא למד שזה מה שצריך. הוא כבר אינו כועס. אך כיון שאינו רואה בזה תכלית, הוא לא יכול להרגיש שמחה מכך.

אבל אם האדם מתבונן ואומר בלבו: כל מה שנקרה בדרכי אינו מקרה, אלא זו שליחותו של מקום כדי לסייע בידי בתיקון מידותי; עדיין לא הגעתי אל שלמותי, אך הנה ניתנת לי הזדמנות להתקדם ולהתעלות. בזכות מצבים אלו אני לומד להתגבר. אולי לא במצבים החמורים ביותר, אך במידה ניכרת אני כבר מצליח להבליג ולהתאפק. לכן נבראתי - לזכך את מידותי, להסיר מן הנפש את קליפות הגאווה ושאר המידות הבלתי מתוקנות, כדי להגיע לדבקות ולתכלית האמיתית - אזי שמחתו גדולה ועצומה.

אחרי זיכרון כזה, אף עבודת התפילה שלאחר מכן מקבלת פנים אחרות לגמרי: הוא חש התרוממות פנימית, וסיפוק עמוק, כאילו למד דף גמרא ברציפות. לא הגבתי, לא גלגלתי את האשמה בחזרה, ברוך ה', אף אם לא הגעתי לשלמות, מכל מקום לא נכשלתי באופן מגונה. הוא מודה לה' על כך מעומק לבו.

נחזור אל שפתו המקורית של ה'חובת הלבבות': הרי נבראתי בשביל תכלית, ובעניינים אלו התכלית מתקיימת, ואין בידי לעשות זאת לבדי, אני זקוק לעזרת הקב"ה. ומתוך כך, כאשר מתעוררות בו מידותיו שלא כהוגן, מיד הוא מתפלל - רבונו של עולם! סייעני שלא אכשל, ועזרני לעבור את הנסיון בנקיות.

וכאשר הוא זוכה לראות כי סייעוהו מן השמים, הרי הוא מתמלא הודאה ושבת: תודה לך ה', הצלחתי. ומתוך כך נעשית תפילתו שלאחר מכן מרוממת ומלאת חיות, כולה הודיה ושמחה פנימית.

דרך טובה כפולה ומכופלת

ובכן, אשאלכם: האם הדרך השניה קשה יותר? הלא אדרבה, היא דרך מלאה שמחה! היא הרבה יותר קלה.

על האדם לשנן לעצמו את הסיבה האמיתית שבעבודה הוא מבקש לתקן את מדותיו, לנהוג כראוי בענייני בין אדם לחבירו, ולזכות לשלום בית. לפעמים שרר האדם בעומק החושך, עד שאינו רואה דרך מוצא, וכששואלים אותו מדוע הוא רוצה שלום בית, הוא משיב: כי אינני חי, אינני נושם, אני רוצה שיהיו לי חיים קצת נורמליים, בית קצת נורמלי.

אולם אין זו התכלית. זו רק ההסתכלות הראשונה. אתה רוצה 'להסתדר', אתה רוצה רוגע ואתה מוכן להשקיע לשם כך - ללכת לייעוץ, להשקיע מאמצים, כדי שהעניינים ישתפרו.

הגישה הנכונה היא שונה לחלוטין: לא 'להסתדר', אלא להזדכך. אם יש לי חסרונות - והרי כל אדם מלא בחסרונות - אין השאלה כמה תלוי הדבר בזולתי וכמה תלוי בי. אלא אף אם חלק קטן בלבד תלוי בי, אפילו אחוזים מועטים, הרי אותם חלקים עצמם הם עיקר עבודתי, ובהם אני מבקש לזכות לזיכון.

אין לי עסק עם השני, אלא עם עצמי: אני רוצה לזכך את עצמי, להפסיק לחשוב בצורה מעוותת, להבין למה כשאומרים לי כך וכך, אני מתרגז. מה חסר בי באמונה, בביטחון, בישרות. פעמים שהחסרון הוא עמוק בלב, גם אם אינו מתגלה בכל עת, ואף אם בפועל הוא מתפרץ לעיתים רחוקות בלבד - מכל מקום הוא קיים כל הזמן וטעון תיקון.

כך חי היהודי, והשמחה נעשית כפולה ומכופלת - שמחה פנימית ועמוקה מאוד. זה בוודאי לא קל. באמת קשה לפתוח

להבדיל בין הלב הטהור

עוד חילוק גדול יש כאן. כאשר מתרחש עניין בין אדם לחבירו, למשל, האדם מרגיש כי פלוני עושה לו עוול, והנסיון קשה עליו מאוד, הרי אם הוא חי עם הגישה שאינה נכונה, נפשו זועקת: 'האדם הזה משוגע'. או: 'הוא רשע מרושע'. לבו צועק שאין כאן שום הגיון, אך מבחוץ הוא נוהג בנימוס ובחיוך, מתוך חשבון שכדאי לו למרוח חיוך על פניו.

אולם כאשר האדם חי עם הגישה הנכונה, מבטו הפנימי שונה לחלוטין. מה הוא אומר בלבו **על המצב?** לא מה הוא אומר על האדם, אלא **כיצד הוא מפרש בלבו את עצם המצב**. אם היינו יכולים לקרוא את מה שבלבו, מה היינו קוראים?

לדוגמא: ראובן נכנס לחדר, ושמעון מתחיל לצעוק עליו ולהתלוצץ ממנו, **אם ראובן חי מתוך אמונה וביטחון, הרי הוא אומר בלבו: אין זה אלא מאת ה', והכל בהשגחה פרטית מדויקת; זהו הניסיון שנשלח לי כעת**. ייתכן שיש כאן גם חשבון של מידה כנגד מידה, אך ברור לו כי אין דבר מקרי כלל, והקב"ה הוא המסבב את הכל.

רק לאחר מכן בא שלב המעשה - כיצד יגיב לשמעון ומה יאמר לו, אבל את עצם המעשה הוא מפרש באופן אחר לגמרי.

ידוע כי **בענייני בין אדם לחברו מתנהלת אחת המלחמות הקשות ביותר על האמונה והביטחון**, כדברי ה'אור החיים' **הק'** בפרשת וישב שכאשר האדם רואה שבעל בחירה פוגע בו, קשה עליו ביותר להאמין בכך שגם זאת מאת ה' יתברך.

משל ידוע לכך הוא בבגדים התלויים לייבוש: יש שתי דרכים שהם יכולים להתלכלך. אחת על-ידי ציפור העוברת ומלכלכת; והשניה על-ידי שכן השופך מי שופכין מן החלון. כאשר מדובר בציפור, האדם מקבל זאת בשוויון נפש: ציפור היא ציפור. אך כאשר מדובר בשכן, מתחיל סיפור מההפסטה. להתקשר? לא להתקשר? בסוף הוא מחליט להיות שכן טוב, הוא הולך לומר לו באופן של ימין מקרבת.

אבל למה הוא הולך להעיר לו באופן של ימין מקרבת? הנה יש מי שינמק זאת ויאמר: אסור לריב עם שכנים. 'שלח לחמך על פני המים'. לא כדאי. ואז אולי יוסיף ויאמר: "כך נגזר מלמעלה". אכן כן, זה לא קל. זו מלחמה מאוד קשה. אבל אם אתה מתחיל לנהל את המלחמה... או לפחות מנסה, אתה מנסה לשנן את זה, וכשאתה מתנהג באופן הנכון בבין אדם לחבירו, אתה מנסה לומר למוחק וללכך את הדברים הנכונים... אזי כיון שאתה עושה זאת פעם אחר פעם, לבך נעשה לב בשר והשכינה יכולה לשרות עליך, כי אתה הולך במדותיו של הקב"ה - מה הוא רחום, אף אתה רחום; מה הוא חנון, אף אתה חנון. אתה נכשל וקם, שוב נכשל וקם, אבל כשאתה קם - קום כאדם. כשאתה מתנהג כראוי, עשה זאת מחמת הסיבה הנכונה.

דברים ולהגדיר בדיוק את כל החסרונות, מה גם שבדרך כלל מיישמו מתוודע להם ולפעמים יותר ממישהו, אבל זה מלא אור. אמנם קשה לחיות עם האמת, אבל הרבה יותר קשה לחיות עם השקר.

על כן צריך האדם להתרגל לעבוד על תיקון המדות שבין אדם לחבירו מתוך גישה זו, שהיא גישה אמיתית יותר, טהורה יותר, וגם נעימה יותר. שכן רק כשהאדם מתייגע מתוך אמונה שזו עצמה התכלית... זה לא הכשר מצוה, אלא מצוה; אני לא רוצה את זה משום שזה יוביל אותי למשהו אחר, אלא אני רוצה את זה כי אני רוצה את זה, כי אני מחשיב את עצם הזיכרון, ואני מבין שבפעם העבודה אני זוכה להשראת השכינה... רק אז הוא מתמלא מזה שמחה ואושר.

ומתוך כך מתפלל הוא לה' בדיעה ברורה שהוא זקוק לעזרתו יתברך, עושה את ההשתדלות הראויה ובוטח בו.

דביקות בזה במקום באליל הממון

עוד חילוק הקיים בין שתי הגישות - בין גישת 'להסתדר בחיים' לבין גישת הזיכרון - הוא חילוק פשוט, אבל צריך לדבר עליו כדי שנוכל לשים לב אליו.

הנה מצוי שמלמדים אדם בעל עסק: תחייך לכולם, אל תגיב ללקוחות המתלוננים. "הלכות תמיד צודק". התנהג בנעימות ובסבלנות ללקוחות וימשיכו לקנות אצלך.

אם האדם מאמץ הנהגה זו מתוך שיקול זה בלבד, נמצא שכל מהותו מכוונת אל הממון, וכל פעולותיו אינן אלא אמצעי להרבות את הונו. לעומת זאת, אם הוא מחייך מפני שהוא מבין שזוהי הנהגה נכונה של בין אדם לחברו, וכי כך ראוי להתנהג כלפי כל יהודי, הרי מהותו נתונה בעבודת ה'. במדה מסוימת, באופן הראשון האדם מתדבק בכסף, בשקר ובעבודה זרה, והשני מתדבק בהקב"ה. אותם מעשים עצמם, אותם חיוכים ואותן מילים, והמרחק ביניהם הוא כרחוק שמים וארץ.

כאשר האדם אומר ללקוח: 'אתה צודק'. אפשר שיאמר זאת מתוך שיקול של רווח והפסד, ואז המילים הן רק לבוש, ונשמת המילים היא - כיצד אני מרוויח יותר כסף. ואפשר שיאמר זאת מתוך התבוננות והרהור תשובה, באמרו בלבו: אני מכיר את עצמי ואני יודע שמאוד קשה לי לומר את המילים האלה, אבל אומר אותן - 'אתה צודק'. במקרה זה נעשית אמירתו ביטוי של הכנעה, והדיבור עצמו נעשה כלבוש לביטול להקב"ה. זהו הבדל שבין אור לחושך.

וכמה פעמים ביום זה קורה - לאו דווקא במילים האלה? ומה קורה אם האדם מצליח לעשות כן אלף פעמים, גם אם יש לו אלף פעמים אחרות שלא הצליח? הלא הוא נהפך לאיש אחר לגמרי?

בין גאות להכרת הפחיתות

נאמר בסגנון נוסף: כאשר האדם 'מסתדר' בענייני בין אדם לחבירו, הולכת ומתחזקת אצלו ההרגשה של 'כוחי ועוצם ידי' - אני יודע איך להסתדר. מאידך, כשהוא ניגש לעבודה מתוך הגישה הנכונה, מתרבה בו דווקא ההכרה בפחיתות עצמו פעם אחר פעם.

בכל פעם הוא שב ומתבונן: יש בי מידות שאין מתוקנות, והמצב עכשיו מעורר אותן ומוציא אותן מהסתר לגילוי, אלא שהקב"ה מסבב את כל זאת, כדי לסייע בידי לתקן את מדותי ולהתקרב אליי.

דוגמא מצויה ממעשים שבכל יום, כאשר אדם מבקש ממנו טובה, והוא אינו מעוניין להיענות לכך, עומדות לפניו דרכים שונות כיצד לנהוג. הוא יכול לומר לו שאין באפשרותו להיענות לבקשה, וכך לצאת מזה יפה ונקי. אבל לפעמים הוא חושב לעצמו באופן אחר: למה הוא מבקש ממני טובות כאלה? מה הוא חושב? - הוא כבר כועס עליי, ואז הוא מערים עליו ועושה תחבולות כדי להתחמק ממנו, וכאשר הדבר מצליח בידו, הוא עלול להרגיש הרגשת 'כוחי ועוצם ידי' - הנה ידעתי 'להסתדר'.

אך הדרך הנכונה היא שהאדם אומר: בקשה זו מאוד מפריעה לי. אתה יודע למה? כי מאוד קשה לי לעשות אותה, חלק מהקושי הוא שקשה לי לצאת מאזור הנוחות בשביל זולתי, וחלק אחר הוא שקשה לי מאוד לוותר לו. נמצא שהבקשה אינה אלא מראה המגלה לי את חסרונותי?

ומעתה, לאחר ההתבוננות, הוא שב ואומר: מן השמים זימנו לפניי הזדמנות להכיר את עצמי באמת. לא בא הלה להטרידני, אלא לסייע בידי לגלות את המקומות הטעונים תיקון.

ובאופן כזה, אף אם בפועל אינו נענה לבקשה, אין בלבו הרגשת ניצחון, אלא אדרבה, כואב לו - היה ראוי לי לעשות לו טובה. ומה שעולה במחשבתו הוא כי עדיין עליו לעבוד על עצמו, להתקדם ולהתעלות, וכי עדיין לא הגיע אל המקום הראוי לו בעבודת המדות.

על פי כוונות האר"י

זה מחזיר אותנו לאותו כלל יסודי: הגורם לעשיית הדברים הנכונים, הוא הוא הבונה את מהות האדם. לא המעשים הנכונים שהאדם עושה בונים אותה, אלא הסיבות הפנימיות לפעולות, הם אלה שבונים אותה.

אחד מתלמידיו של הסבא מסלבודקה זצ"ל סיפר שמיד לאחר נישואיו נשאל על-ידי רבו אם הוא מסייע לאשתו בערב שבת. השיב לו: בוודאי, שהרי כך נהגו חז"ל - רב ספרא מחרין רישא, רבא מלח שיבוטא, רב הונא מדליק שרגא. חייך אליו רבו ואמר: בני! אתה עושה את זה רק משום כבוד שבת ורק משום שכך נהגו האמוראים?! הרי

כתוב בחומש - 'עזוב תעזוב עמו' (משפטים כג, ה), אשתך עובדת קשה לסדר את הבית ולנקותו, לבשל ולאפות, וממהרת מדבר לדבר ובקושי מספיקה להדליק את הנרות בזמן. אל תעשה זאת רק מפני שכך נהגו חכמים, אלא מפני שאתה מסייע ליהודייה הזקוקה לעזרה.

האדם עלול לעשות מעשה טוב וסבור לקיים ענין גדול - באריז"ל כתוב ש... במילים אחרות: זה שפלוני זקוק לעזרה דחופה, לא מדבר אליך כלל. זה בכלל לא נושא אצלך. אבל זה שכתוב באריז"ל, גורם לך באמת לפעול. אתה יודע למה? כי אינך רואה סיבה לעזור לפלוני - לפלוני יש בעיה? שיקח משהו שיעזור לו. אני תלמיד חכם. אל תבקש ממני לעשות דברים כאלה. אתה מונע אותי מלהגיע אל הייעוד שלי בחיים. אבל אם האריז"ל אומר, זה כבר כן חלק מהייעוד שלי. רב ספרא מחרין רישא, הכנה לשבת קודש... למה אינך מבין שאם אתה רואה יהודי אחר מתקשה, כל שכן אם אתה רואה את האשה בבית מתקשה (אשר שם הנסיון יותר גדול, כידוע), ואתה אומר: קשה לי, לא נעים לי, לא נוח לי, אבל אני רוצה לתקן את מדותי ולכן אקום ואסייע - זה יביא לך שמחה הרבה יותר עמוקה.

אכן לשם כך צריך האדם להתבונן בכך שלעבוד על תיקון המדות הוא המפתח להשראת השכינה, והוא תכליתו של האדם, ולא יגיע לזה אלא אם כן ישבור את טבעו וייצמד אל האמת ויבקש מהקב"ה שיעזור לו להגיע אל הגמר.

כח השפעת איש על אשתו

בספר מעשה איש מובא בשם הגר"ח ברים זצ"ל שסיפר שפעם ה'חזון איש' צייר לו בצורה חיה ממש כיצד ראוי לאדם להתנהג בתוך ביתו. והחידוש נעשה כפול ומכופל כשיודעים שה'חזון איש' לא נפקד בבנים.

כך תיאר לו: האברך קם בבוקר ויוצא לכולל או למלאכתו, וכל היום אינו בבית. הוא לא חושב על ענייני הבית, כי עסוק בטרדותיו. לעומתו, האשה קמה ומצפה לה מלחמה. היא טרודה עם הילדים שקופצים סביבה ומושכים כל אחד לכיוון אחר, היא מאכילה אותם (כשאחד מעוניין לאכול ואחד אינו מעוניין לאכול), היא מלבישה אותם ורבה אתם - מה ללבוש ומתי ללבוש, ואז היא שולחת אותם למוסדותיהם, וכאשר כולם יוצאים מן הבית (במקרה הטוב, כשכולם באמת יוצאים מן הבית), היא מנקה ומסדרת את הבית מכל המלחמה שהתנהלה במשך השעתיים האלה שהכינה אותם.

בהמשך היא יוצאת לקניות, חוזרת, ומתחילה בהכנות הבישול. אחר כך שבים הילדים מותשים, שהרי ישבו שעות רבות אצל המלמדים וזקוקים לאוזן קשבת, והם מתקוטטים זה עם זה, והיא מתערבת להבדיל בין הניצים, ואחרי כל זה היא מתחילה להאזין להם ולתלוותיהם, וכך הם מבלבלים את דעתה ברציפות, כך חולף היום בעומס מתמשך, עד אשר מגיע הלילה והיא משכיבה אותם לישון.

ורק אז, כאשר הבית שוקט, מופיע הבעל.

אמר ה'חזון איש': אם הבעל נכנס הביתה במאור פנים, מתוך הערכה וכבוד לאשתו, הרי בכוח חיוך אחד כזה להקל מעליה את כל עמל היום כולו, כאילו נמחה.

אבל אם הוא נכנס בפנים זועפות וקפדניות, הרי שמכביד הוא עליה פי כמה וכמה, וכל עמל היום חוזר ונעשה כבד וקשה. לעיתים אף היא עצמה אומרת זאת בפיה.

ה'חזון איש' ידע לרדת עמוק לנפש האדם, וברוח הקודש עמד על כך שהקב"ה עשה נס גלוי שכאשר הבעל נכנס עם חיוך הבא ממקום נכון, יש בכוחו למחוק את כל העמל והטרחה של כל היום כולו.

על האדם להבין זאת היטב. לפעמים אין הבעל מצליח להבין - מה כבר אמרתי? והתשובה היא: פשוט זרית לה מלח על פצעיה. יש לך מושג כמה קשה היה לה מבחינה נפשית עד עכשיו? ובכן, חיוך יכול למחוק את זה, אבל היפוכו של חיוך, יכול להרוס אותה לגמרי.

כאשר היה רבי חיים ברים מספר זאת, היה מוסיף ואומר: היה זה מחזה נורא הוד לראות את ה'חזון איש' מתאר זאת. היה זה אצלו כעין חזון איש על קדשים - באותו כח הסברה, באותה חיות, ובאותה הבנה של עבודת ה'.

חיוך אינו דבר מודרני

אכן אין מדובר כאן בעצה בעלמא לשלום בית, אלא בשאלה יסודית יותר: אף אם האדם מבין את העיקרון ומחליט לנהוג בחיוך ובמאור פנים, יש לשאול - למה?

יאמר הבעל: אני מחייך מפני שכך אמר ה'חזון איש' לנהוג; או מפני שכבר ניסיתי את הדרך האחרת והיה יגון ואנחה.

אך לא! **הדרך הנכונה היא שהאדם יתבונן:** מה הקב"ה עשה? הוא ברא מערכת שלמה שבה לילדים יש צרכים מיוחדים, וברא את האשה עם כוחות של רגש, סבלנות ומסירות שאין לאיש במידה כזו. ומאידך, ברא אותי עם היכולת ליתן לאשה זו חיות וסיפוק באופן שכל המערכת תשתנה, זאת על-ידי כניסתי הביתה שמח ומרוצה ובמאור פנים ובדיבור נעים, ובאוזן קשבת לאנחת האשה ולקבל אותה ולהגיב נכון...

אכן אם אין האדם ממלא את תפקידו באופן הראוי, המערכת מתקלקלת, כי האשה אינה יכולה למלא את תפקידה, הילדים אינם רוצים ללכת לבית ספרם והמלחמה ממילא נטושה ביניהם, והרוח שנושבת בבית היא רוח של מרירות ועצבות. וכאן מגיע הפלא, אחרי שהבעל לא הראה מאור פנים, אך האשים והתלונן: תמיד כשאני חוזר הביתה האוכל לא מוכן, וזה אשמתך, כי אינך יודעת איך להשכיב ילדים - וכל המערכת התקלקלה בגלל זה, הוא עסוק עם עצמו ושואל כאינו מבין: למה היא צריכה להיות ילדה קטנה?

מה כבר אמרתי? וכך הוא עסוק כל הזמן בשאלה אם הוא 'צודק' או 'אינו צודק'.

חבל על כך מאוד! נדמה לו כאילו החיוך הוא עצה מודרנית, תוצאה של הדרכה פסיכולוגית כזו או אחרת. אולם אין הדבר כן כלל. **זוהי הנהגה יסודית שנטועה בעבודת ה' - ללמוד להיות 'נותן', ונתינתך צריכה להיות גם כשאינך במצב רוח טוב** וגם כשמאשימים אותך, ואל תהיה 'נותן' של דברים טכניים בלבד, אלא תהיה 'נותן' של רגש. תאמר לזולתך: אני נהנה ממך, אני מאוד מאוד מעריך אותך. **בלי מילים תאמר את זה, ואף גם כשאינך במצב הרוח הנכון, כי זה מה שמשלים אותך, וכשאתה משלים את עצמך, אתה משלים את כל הבריאה.**

סיפור של החיוך המתגלגל

ה'מסילת ישרים' (פרק א) מניח יסוד זה, כי **האדם לא נברא אלא להשלים את עצמו, וכשהוא משלים את עצמו, כל הבריאה מושפעת ממעשיו.** יש שחושבים שהכוונה היא באופן סגולי, כאומר: שב בפיתך ולמד, ויהודים בפרט כבר יחזרו בתשובה. **בוודאי שזה פועל גם באופן סגולי, כי תורה היא רוחנית ותשובה היא רוחנית ויש להן השפעה על כל העולם.**

אולם אין זו כל התמונה. אין זה רק 'כח סגולי' הפועל מרחוק, אלא מערכת שלמה של השפעה הדדית: כאשר האדם מסובב את הגלגל שלו כראוי, הוא מפעיל גלגלים אחרים, בדוגמת מערכת של גלגלי שיניים הפועלים זה בזה, וכך שם שמים מתאהב על ידך. אדם מתנהג ביושר, זולתו לומד ממנו ישרות, **ומשם הדברים מתפשטים הלאה, עד שנוצרת השפעה שאינה נפסקת.**

יש מושג מפורסם: ראובן מחייך לשמעון, ואז שמעון מחייך ללוי, ולוי ליהודה, וכך זה ממשיך עד בלי סוף. אכן אם מתבוננים, אנחנו חלק ממערכת שלמה. שבה כל תגובה יוצרת תגובה נוספת. כך למשל, כאשר מעביד צעק על עובד, לא רצה להעלות לו את המשכורת, נותן לו יותר מדי עבודה, או אינו מעריך את עבודתו, והעובד איבד את מצב רוחו. והי בערב, הוא חוזר לביתו כשהוא כבד לב ואינו מסוגל לחייך. וכך הוא שופך חרון אפו בביתו כדי שאשתו תוכל להעביר אותו לילדים, כדי שהילדים יקומו עם זה בבוקר ויתנו אותו למלמדיהם שיתנו אותו לתלמידיהם.

עבודת האדם היא להבין שהוא האחראי - אין הדבר תלוי אלא בי. מכל מה שקורה מסביב, **אני צריך להיות זה שמתנהג נכון, ואם עלי השכינה תשרה, זה יעצור את המעגל ההרסני.**

נהג המונית העצבני - שליח ההשגחה

מעשה בילד שלא התנהג כראוי בתלמוד תורה. המלמד הורה לו כל הזמן לשבת במקום ולציית, והילד טען שהמלמד אינו מתנהג כראוי ולכן גם הוא רשאי להתנהג כרצונו. ניסו

להסביר לילד שזה לא נכון שהמלמד אינו מתנהג כראוי. אולי יש איזה דבר שהמלמד עושה לא נכון? יתכן, אבל אתה צריך להתנהג בדרך ארץ.

ויהי היום, אירע שהאוטובוס שמסיע את הילדים לתלמוד תורה לא הגיע, ונאלצה אמו של הילד לקחת אותו עם מוניית. ומה עשה הקב"ה? שהנהג התחיל לתעות בדרך. מדובר היה בנסיעה של סך הכל חמש דקות, אבל הנהג משום מה התחיל לפנות לרחובות אחרים. האמא העירה לנהג: לא נוסעים מכאן, אלא מכאן. והנהג מיד פער את פיו והתחיל לצעוק: את תגידי לי לאן נוסעים? וכך הסתובבו ברחובות העיר למעלה מרבע שעה, כשבכל אותה העת הנהג צועק ומקלל, והאמא מבליגה ואומרת לבנה: ראה, אין זה משנה כיצד מתנהג הזולת; אני מצדי צריכה להתנהג כראוי. אף כאשר צועקים - אין צועקים בחזרה. אם הוא רוצה לצעוק - שיצעק. כיון ששמע זאת הילד, עיניו האירו, והתברר שמה שהאמא רצתה כל-כך הרבה זמן לספר לבנה, ניתנה לה עכשיו ההזדמנות על-ידי ההשגחה העליונה להחדירו לנפשו באופן הנכון.

הנה כי כן, זו העבודה על פי הבטחון, כפי שאנו לומדים עכשיו בדברי רבינו המחבר: **האדם עושה את חלקו בהשתדלות, אך ה"גמר" - דהיינו שדבר ייקלט בלב הזולת - אינו בידו. עליו לעשות את שלו, והקב"ה הוא המשלימו.** הקב"ה אומר: הנה אני בא לעזרתך. וכיצד הוא עוזר? על-ידי שהאוטובוס שצריך לאסוף את הילדים, אינו מגיע. עכשיו אפשר להתרגז, ואפשר לומר: גם זו לטובה. ואז מזמינים מוניית והנהג מתחיל לצעוק, שוב אפשר להתרגז. יש כאן בחירה. אפשר לבחור גם להבליג. אכן אם האדם נצמד לתכנית של הקב"ה, הוא רואה כיצד הדברים מתגלגלים באופן שאינו בידו כלל, וכיצד מתבצע ה"גמר" שאותו לא יכול היה להשיג בכוחות עצמו. האמא לא היתה יכולה להחדיר את הידיעה בלבו של בנה. היא רצתה, אבל לא היתה לה היכולת.

זה מה שמבאר רבינו המחבר, כי ענייני בין אדם לחבירו פועלים באופן זה, וזה קורה כל הזמן. אין לך עכשיו את הכח להתנהג עם המדות הנכונות, כי אתה מרגיש שאתה צריך להיות עכשיו מרכבה לפסוק 'עם עיקש תתפתל'. זה הפסוק ששייך אליך. לכל אחד יש את הפסוק המיוחד לו, והפסוק המיוחד לך הוא פסוק זה. כך אתה מרגיש.

אבל אם האדם אומר: אין זה משנה מה נעשה סביבי, אני צריך להתנהג כיהודי, וזה כולל לחייך גם כשאני רוצה, לא מפני תחבולה או חשבון חיצוני, אלא מפני שזו דרך הזיכרון והשלימות - אזי נעשית עבודתו כלי להשראת השכינה והעולם הולך ומתעלה עמו.

העולם מזדכך לפי זיכרון האדם

הפלא הוא שיש המשך לכל מה שנתבאר, כי אותו יסוד שהגורם לעשיית הדברים הנכונים הוא הבונה את מהות

האדם - נוגע גם להשפעתו על העולם כולו. שהרי מה שבאר רבינו המחבר, שעל ידי הנהגה נכונה של האדם מזדכך העולם עמו, אינו מתקיים אלא כאשר האדם פועל מתוך הגורם הנכון. אם אדם עושה מעשים נכונים, אבל בלבו הוא אומר: יהודי זה זקוק לרופא דחוף - אינו מזדכך.

יתכן שבמידה מסוימת יש זיכרון כלשהו, שהרי בפועל נמנע ממעשה שלילי, אבל גם הזדככות העולם היא רק בדרגה זו. כך הוא על פי האמת - תחשוב על זה, הוא נמנע מלצעוק וממילא גם חברו הפסיק. בדרגה זו העולם באמת נעשה יותר טוב. אולם אין זו השראת שכינה שלמה, שכן עדיין נשארת באדם גאווה והרגשת 'כוחי ועוצם ידי' בתוך המעשה הטוב, וממילא העולם אינו בא לידי תיקון. אבל כאשר האדם עושה את הדברים הנכונים מתוך הגישה הנכונה ומתוך תפילה לסייעתא דשמיא, ומתוך הבנה פנימית של פחיתות עצמו - אזי נעשה תיקון שלם יותר, הוא אינו רק פועל פעולה נכונה אלא העולם באמת מזדכך יחד אתו.

קולו ערב ושמו נבל

בספר 'שפתי צדיק' מביא בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' מגור זיע"א דבר חריף אך אמיתי כל-כך ומסביר את הנקודה בצורה נפלאה. בירושלמי (סוכה פ"ה ה"ו) כתוב בענין הנבל (נבל וכינוי): "למה נקרא שמו נבל? - שהוא מלבין (מנבל) כמה מיני זמר". כלומר, קולו ערב כל-כך, שכל הכלים האחרים נחשבים כאין וכאפס כנגדו. נשאלת השאלה: למה צריך לכנותו בלשון מגונה? אם קולו נעים כל-כך, צריך היה ליתן לו שם נאה כיה לקולו. אכן התשובה היא שאף על פי שמזמר יותר טוב ויפה מכל מיני כלי זמר, מכל מקום מחמת שמבזה את חבירו - נקרא נבל.

הרי לנו יסוד עמוק: אין השאלה רק מה איכות המעשה כשלעצמו, אלא מה הוא יוצר ביחס לזולת. אדם עלול לעמוד במקום שבו הוא הטוב ביותר, אך מתוך כך להבליט את פחיתות האחרים ולהתכבד בקלונם. מי שמתכבד בקלון חבירו, לדוגמה, אם שאר בעלי התפילה היו כל-כך חלשים והוא היה כל-כך טוב, והוא משדר לכולם שרק הוא זה שהתפלל כראוי, בעוד כל האחרים אי אפשר לומר בכלל שהתפללו. עליו הכתוב אומר: 'הללוהו בנבל'. ניגנת כל-כך יפה שהצלחת לנבל את כל האחרים, כל זה מבלי לומר כלום.

עומק הדבר הוא כיסוד הנ"ל. כאשר האדם עוסק בתיקון מידותיו, אך אינו ער למה שמתחולל בקרבו בשעת המעשה, ואם שורש פעולתו אינו במקום הנכון - עלולים להתגלות ממנו תוצאות שאינן נאותות. זה מה שיוצא מכל הנושא. עכשיו הבלגת, עכשיו ויתרת, עכשיו נתת כסף, אבל מה שיוצא לחוץ, הוא רצון בלתי טהור.

יש לו ואינו רוצה

חז"ל מספרים במסכת חולין (ז, ב) על רבי פנחס בן יאיר שלא היה רוצה ליהנות מאחרים באמר: "ישראל קדושים הן, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה". דבר גדול מבואר

מזה - כאשר אדם אינו רוצה ליתן, איני רוצה לקבל ממנו.
מה טעם הדבר?

שאין השאלה רק מה נעשה בפועל, אלא מאיזה מקום פנימי הדבר נעשה. כאשר אדם נותן מתוך כפייה פנימית, או מתוך כעס או טינה בלבד, הרי עצם הנתינה מגלה את אותה מידה שאינה מתוקנת. וממילא, אף אם בפועל מתקבלת ממנו טובה, אין בכך תועלת, שכן המעשה החיצוני נעשה לבוש למידה פנימית שאינה ראויה, והפגם הפנימי נשאר בעינו, ורק מתגלה דרך מעשה אחר. ועל כן אמר רבי פנחס בן יאיר: אם זהו מקור הנתינה - איני רוצה ליהנות מכך.

יש להתבונן לא רק במה שאנו עושים, אלא בעיקר מדוע אנו עושים את הדברים הנכונים שאנו עושים. וכל זה הוא חלק בלתי נפרד מיסודו זה של רבינו המחבר, שתורה ומצוות שאינן תלויות בבטחון, אינן פועלות באדם מה שצריכות לפעול בו, כי אין הדבר תלוי במה שהוא עושה, אלא בסיבה למה הוא עושה כן. אך ורק זה משנה את האדם מן הקצה אל הקצה.

מדת הקב"ה לסבול שפלות

על לשון הפסוק "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", כתב רש"י: "שפל וסבלן". ביאר השרף מקאצק זיע"א: היתה לו היכולת לסבול שפלות. לסבול שפלות זו מדתו של הקב"ה. משה רבינו היה עניו משום שהקב"ה יש לו מדה זו של ענוה - במקום שנמצאת גדולתו של הקב"ה, שם נמצאת ענוותנותו.

ה'ישמח משה' מבאר, שמפני כך מי ששרוי בענוה השכינה שורה עליו, כי זה שהשכינה שורה על האדם, הוא ביטוי של ענוותנותו של הקב"ה, כי הנה הקב"ה שהוא מלך מלכי המלכים ואין סוף וברא את כל העולמות, הולך ומשרה את שכינתו על האדם הקטן, וכיון שהאדם מתנהג בענוה, הוא מעורר את מדת הענוה של הקב"ה על פי הכלל של 'ה' צלך', וממילא הקב"ה משרה עליו את שכינתו.

כך הוא הדבר ממש בעניינינו, כשהאדם רואה סביבו שיש קטנות ועוולות ושיבושים - של ילדיו למשל. האדם יכול להיות מחנך מפורסם ושום דבר לא יקרה אתו. יש לו שיטות ותחבולות שהוא עושה. ברור שזה יותר טוב מאשר לכעוס, אסור לזלזל בזה, אבל אם אתה כבר שם - לסבול שפלות, לסבול קטנות, זו מדתו של הקב"ה. אתה עושה למישהו טובה והוא מחזיר לך רעה תחת טובה. במקום להודות, הוא בא בטענות ומענות. זה מה שאנחנו עושים להקב"ה כל היום. הוא עושה לנו טובות על גבי טובות - איפה אתה במודים? מרחף בדמיונותיו. הוא כבר בכלל לא פה. קודם לכן, בהיותו בשומע תפילה, הוא הוריד את משקפיו ובכה

בדמעות שליש על הדברים החסרים לו, ועכשיו, הוא נעלם כאילו לא היה. כן, זה מה שאנחנו.

והלכת בדרכיו לסבול שפלות

ובכן, אם מישהו יש לו את ההעזה לעשות לך דבר כזה, למה אתה מסתבך? תתחיל לסבול אותו. אתה יודע מה שתחשוב אז? - אני גם כן אדם כזה, ולכן, אני הולך להיות אמיתי באופן מינימלי ולא להתרגז על פלוני - למה הוא לא אומר תודה? אני עובד בשבילו כל-כך קשה, איפה התודה? אני מבין שאתה צריך את התודה, זה צורך טבעי, וזה מרגיז כשלא מקבלים אותה. כל זה נכון, אבל עכשיו תעבור לשלב הבא: האם אתה מסכים לכך שהקב"ה הוא זה שסיבב שיהיה כך? לאחר שאתה מסכים לכך, האם אתה מסכים לכך שאתה בעצמך מתנהג ככה עם הקב"ה כל היום וכל הלילה? ובכן, מה שתעשה עכשיו הוא כדלהלן: תכיר בפחיתות עצמך, תודה לה' על שהעמיד כנגדך מראה כדי שתראה את פחיתותך, ואז תאמר: כמתנה להקב"ה על שיש לו כל-כך סבלנות כלפיי, אני הולך להתדבק בדרכיו ולומר: מצוין, אני עשיתי לו טובה, הקב"ה יודע שעשיתי לו טובה, לו אין עכשיו את הדעת להכיר בכך ולהודות לי, אני אמיתי עם זה, זה כואב לי, אבל הקב"ה סיבב את זה כדי להראות לי איך אני נראה, ומה שאני הולך להוציא מכל זה הוא שעלי להתחיל לכוון במודים. זו מסקנת.

כמה האדם מתעלה כשהוא עושה כן אפילו פעם אחת. בוא נאמר שאינו עושה כן כל פעם, אבל פעם אחת הוא זכר לחשוב כך, הלא זה מותיר עליו רושם לתמיד, כי הוא חשב מחשבה של אמת, הוא חשב באופן של ענוה, הוא נכח לראות את חולשתו. הקשר שלו עם הקב"ה נעשה מעתה הרבה יותר נכון. אם האדם זוכה להשיא את בניו, והם מתבגרים ומשיאים את ילדיהם, והם מתחילים אז להבין מה שהוריהם עשו להם, כי הם בעצמם עוברים את זה, ואז הם אומרים: לא יודע איך עשית את זה, איך סבלת אותי?

מדוע לא תעשה כן מול הקב"ה גם כן? - כשאתה עובר את הדבר הזה, תאמר: איך הקב"ה סובל אותי? אני הרי מתנהג בדיוק כמו פלוני! זהו רגע של אמת, רגע של ענוה, מה שמביא השראת השכינה. הפלא ופלא! זו תכלית.

ובכן, ראינו כמה גדול החילוק בין לגשת לענייני בין אדם לחבירו ותיקון המדות בחכמת חיים, לבין לגשת אליהם מתוך המקום הנכון שאז זה מוביל אותו למקום אחר לגמרי, ועל זה אנו מתפללים שזכה לגשת אליהם מהמקום הנכון ולהגיע אל התכלית הנרצה.

קול הביניי

א"י 072.257.7726

ארה"ב 718.686.8300

בריטניה 0204.586.2115

בלגיה 0480.20.1618